
SANAYİ COĞRAFYASI ÖĞRETİMİNDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNDEN “ANKET VE MÜLAKAT ”IN KULLANILMASI

Doç. Dr. Okan YAŞAR*

ÖZET

Bu çalışma, Sanayi Coğrafyası öğretiminde araştırma yöntemlerinden “anket” ve “mülakatın” yeri ve önemini saptamaya çalışmaktadır. Sanayi Coğrafyası öğretiminde bilgi ve kavram düzeyinde kalıcı davranış değişikliklerinin oluşumunda “uygulama” boyutu eksikliğinin giderilmesinde en başta gelen araştırma yöntemleri anket ve mülakattır. Bu bağlamda makalede, sanayi coğrafyası öğretiminde anket ve mülakat çalışmalarının kullanılmasının nedenleri sıralanmaktadır. Daha sonra anket ve mülakat çalışmalarına yönelik hazırlıklar değerlendirildikten sonra örnek anket soruları verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanayi Coğrafyası, araştırma yöntemi, anket ve mülakat

---

* Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale

ABSTARCT

This study tries to determine the place and importance of inquiry and questionnaire from research methods in instruction of Industry of Geography. The investigation methods coming firts in removing the deficit of application stage information of steady behavior changes at the level of knowledge and concept in instruction of Industrial Geography are inquiry and questionnaire. In this sense the reasons of the usage of inquiry and guestionnaire studies are ranked in the instruction of Industry Geography in my article. Later on, sample inquiry questions are presented after being evaluated the preparations towards inquiry and questionnaire studies.

Keywords: *Industry of Geography, research methods, inquiry and questionnaire*

SANAYİ COĞRAFYASI ÖĞRETİMİNDE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNDEN “ANKET VE MÜLAKAT ”IN KULLANILMASI

The Usage of “Inquiry” and “Questionnaire” From Research
Methods in Instruction of Industry Geography

---

1. Giriş

Yükseköğretim coğrafya bölüm¹/bazı anabilim dallarında² okutulan “Sanayi Coğrafyası” ve “Türkiye Sanayi Coğrafyası” adlı derslerin öğretiminde “öğretim elemanı - öğrenci - kitap” üçlüsü ile sınırlı yaklaşımlar çoğu kez başarılı sonuçlar vermemektedir. Çünkü adı geçen derslerin öğretiminde olgu, kavram ve genellemelere dayalı öğrenmeler sonucunda bilgi ve kavram düzeyinde genellikle kalıcı davranış değişiklikleri beklenmemelidir. Çünkü;

Bilindiği gibi günümüzde bilgi, onu yaymamızdan daha hızlı üretilmektedir. Bir bakıma elektronik hızda bilgi üretilirken ders kitapları aracılığı ile bilgiyi yaymaya çalışmak pek akılcı değildir. Bu bağlamda diyebiliriz ki, coğrafyada bilginin yapı taşları olan olgu, kavram ve genellemeleri içeren bilginin nasıl üretileceği fikrini yakalamış bir öğrenci modeli oluşturmak zorundayız. Öyle ki artık öğrenciler, görevlerinin bilgi edinmenin yanında bilgi üretmek olduğunu da bilmelidirler. Buna karşılık öğretmenlerde bilgi nakletme yerine öğrencilerine bilginin üretilme yollarında yardımcı olma bilincini kazanmalıdırlar (Taşlı, 2000: 43).

Öğrencilerin, öğretme-öğrenme sürecinde verilen bilgilerin tümünü alması istenir. Fakat bazı nedenlerden dolayı öğretilen bir süre sonra unutulur. Öğrencilere verilen bilgiyi öğrenmelerine temel teşkil edecek öğretim yöntemlerinin iyi seçilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Öyle ki öğrencilerin aktif bir şekilde bilgiyi alarak öğrenmelerinde üç önemli

---

¹ Fen-Edebiyat Fakülteleri ve Edebiyat Fakülteleri Coğrafya Bölümleri

² Eğitim Fakülteleri Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

noktanın göz önünde bulundurulması gerekir; bunlardan ilki, konuyla ilgili öğrenme yaşantılarına çekilmesi ve bu yaşantılardan geçirilmesinin sağlanması, ikincisi, öğrenciler, öğrenme yaşantılarıyla sunulan bilgiyi özümseyerek kabul etmeleri ve üçüncüsü, uygun öğrenme yaşantılarıyla istenilen öğretim ortamı oluşturularak öğrencinin bu ortamla etkileşiminin sağlanmasıdır. Böylece öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgilerle önceki öğrendikleri arasında bağ kurularak konuların birbiri üzerine bina edildiğinin kavratılmasıdır (*Kyriacou'a göre Kayabaşı ve Diğerleri, 2002:19*).

Coğrafya öğretiminde problemler sorgulandığında karşılaşılan sorunların çoğunlukla geleneksel olarak nitelenen yöntemlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Geleneksel yöntemlerin kullanımı eğitim kalitesini düşürdüğü gibi, öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını engellemektedir. Bu bağlamda sanayi coğrafyası öğretiminde anlatım, haritadan yararlanma ve soru-cevap yöntemlerinden oluşan geleneksel öğretim yönteminin bilgi ve kavram düzeyinde kalıcı davranış değişiklikleri sağlaması çoğu kez beklenemez. Dolayısıyla öğrenci merkezli öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Günümüzde önemi gittikçe artan öğrenci merkezli yöntemlerin uygulanmasında öğretmenin rehberliği mutlak bir temel dayanaktır. Öğrenci, coğrafya öğretiminde ne yapılmak istendiğini, yapılmak istenenin kendisine hangi faydayı sağlayacağını, elde edilecek faydanın neler olacağını ve hangi etkinliklerle gerçekleştirileceğini bilmelidir (*Taşlı, 1997:47*). Bu anlamda öğretme-öğrenme sürecinde istenilen davranış değişikliklerinin meydana gelebilmesi için öğrenim yaşantılarına ihtiyaç bulunmaktadır. Öğrenim durumu olarak hangi kaynaklarla nasıl etkileşime girecekleri anlatılır. Söz konusu etkileşimlerin beklenen öğrenme ürünleri vermesi sağlanıncaya kadar sürdürülür. Bu anlamda diyebiliriz ki, Sanayi Coğrafyası derslerinde bilginin yapı taşları olan olgu, kavram ve genellemeleri içeren bilginin nasıl üretileceğini bilen bir öğrenci profili geliştirmek zorundayız.

Bilindiği gibi, insan faaliyetinin lokasyonu, geniş çapta onun kişisel tercih ve seçimleri olarak aldığımız “*karar verme*” davranışının sonucunu

yansıtır. Bu nedenle de “*karar verici*”nin tercihlerini ve bundaki etkenleri incelemeyen insan faaliyetlerine ilişkin bir çalışma eksik, hatta hatalı olur. Toplumsal ve ekonomik olguları incelemek üzere bilgileri doğrudan doğruya toplumun bireylerinden elde etmek, en sağlıklı yol olması yanında, yayımlanmış daha önceki bilgilerin daha da değerlendirilmesi ve kontrolüne olanak verdiği için de ayrıca değer taşır. Bu aşamada kullanılacak yöntemler ise “*anket*” ve “*mülakat*”tır. Sözelimi sanayi faaliyetlerinin yoğun olduğu bir alanın incelenmesini ele alalım: Burada yer alan her fabrikanın bugünkü yerinde ne zamanda beri bulunduğu, o yerin seçilmesindeki nedenler ve varsa daha önceki ve sonraki yer değiştirmeleri, idarecilerin buldukları yeri beğenip beğenmedikleri ile hammadde, işçi ve mamul maddenin çıkış ve varış yerleri gibi sorulara cevap bulmak gereklidir. Bu tür bilgiler bir tesisin ya da belirli bir alanın sanayi coğrafyası yönünden incelenmesinde en gerekli olanlardır (Özgüç, 1994:69, 70).

Gerek *Sanayi Coğrafyası* ve gerekse *Türkiye Sanayi Coğrafyası* derslerinde, sanayi faaliyetlerinin coğrafi temellerine³ ilişkin sınıf içi geleneksel öğretim yöntemleriyle sağlanacak davranış değişikliklerinin genellikle kalıcı olmadığına yukarıda değindim. Bu nedenle bilgi ya da kavram düzeyindeki (teorik temelde) öğrenmelerin kalıcılığı ancak işletmelerde yapılacak anket ve mülakatlarla pekiştirilebilir. Çünkü bilgi üretme öğrencilerin öğrendiklerinin anlamını veren en etkili yoldur. Böylece kapsamında bilgi üretilmesinin de bulunduğu Sanayi Coğrafyası öğretiminin daha başarılı ve kalıcı sonuçlar vereceğini kanaati taşımaktayım. Bu bağlamda makalemde; adı geçen derslerin öğretiminde kalıcı davranış

---

³ Sanayi faaliyetlerinin coğrafi yönden incelenmesinde çeşitli yollar takip edilirse de çoğunlukla iki yol tercih edilmektedir: 1-Bir sanayi kolunun incelenmesi; 2-Bir sanayi bölgesinin incelenmesi. Bununla birlikte, sanayi coğrafyası alanındaki uygulamalı araştırmalar iki grupta toplanmaktadır: 1-Doğrudan doğruya sanayi faaliyetiyle ilgili olanlar; 2-Sanayi faaliyetlerinin yer aldığı mekanla karşılıklı ilişkisinden doğanlar olarak ifade edilebilir. Kuşkusuz her olay gibi, sanayi faaliyetlerinin bugünkü dağılışı düzenini kazanmasına etki yapan faktörler vardır. Başlıcaları hammadde, enerji, işçi, sermaye, ulaşım, pazar, devlet vb. olan adı geçen faktörlerin sanayiye etkilemeleri iki yönlü olmaktadır; 1-Kuruluş koşulu olarak, 2-Kuruluş yerini belirleyen koşul olarak. Bununla birlikte coğrafyacı, sanayi faaliyetlerini incelerken üretimin lokasyonu, türü, kökenleri, gelişmesi ve beşeri ortam ile ilişkileri üzerinde durur(Tümertekin, 1994: 386, 387 ve 401).

değişikliklerinin sağlanabilmesi adına araştırma yöntemlerinden anket ve mülakatın kullanılmasına ilişkin ilkeler ve elde edilecek sonuçlar üzerine değerlendirmelerde bulunacağım.

2. Sanayi Coğrafyası Öğretimi Sürecinde Araştırma Yöntemlerinden Anket ve Mülakatın Kullanımı

Gerek lisans ve gerekse lisansüstü *Sanayi Coğrafyası ve Türkiye Sanayi Coğrafyası* derslerinde ders içeriklerinin hedef davranışları kazandıracak şekilde belirlenmesi, düzenlenmesi ve geleneksel yöntemlerle öğretimi çoğu kez kalıcı davranış değişikliklerine yol açmamaktadır. Bu anlamda bilgi ve kavram düzeyinde kalıcı davranış değişikliklerinin oluşumunda “*uygulama*” boyutu eksikliği görülmektedir.

Öğrenci, öğretme-öğrenme sürecinde, bu sürecin öğeleri ile etkileşmekte, böyle bir etkileşimin ürünü olarak yeni yaşantılar geçirmekte ve bu yolla kazandığı yaşantıların ürünü olarak da yeni davranışlar kazanmaktadır. Bu doğrultuda öğrenci açısından öğrenme yaşantılarının uygunluğu, ondan kastedilen, öğrenilecek konu ile bu konunun öğrenilmesi için gerekli materyal ve ortamların öğrencinin kabiliyeti, ilgi ve öğrenme durumuna uyum sağlayabilmesi için düzenli bir öğrenme yaşantılarına ihtiyaç bulunmaktadır (Alkan, 1979:11).

Coğrafya eğitimiyle ilgili son dönemde yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelendiğinde coğrafya öğretiminde anlatım ve soru-cevap yöntemlerinden vazgeçilmediği ve geleneksellikten kurtulmadığı görülmektedir (Çoşkun, 2003:228). Bu bağlamda sanayi coğrafyası öğretiminde hem teorik öğretimlerin uygulamaya dökülmesi ve hem de kalıcı davranış değişikliklerinin sağlanabilmesi için uygulama çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Modern sanayiinin temelleri olan sanayide kuruluş yerini belirleyen faktörlerin bir işletme ya da sanayi kolu veya bir bölge bazında anket ve mülakat yöntemiyle tespiti, hem öğrencinin adı geçen konunun alt başlıklarına motive olması hem de “*araştırma yoluyla öğrenme*” yaşantısından geçmesini sağlayacaktır. Böylece çalışma alanında meydana gelen sanayileşmenin neden ve nasıl oluştuğunun ortaya konulması mümkün olabilecektir. Buna ilaveten çalışma alanında sanayiinin tarihsel

süreç içindeki gelişimi, kuruluş yeri faktörleri, yapısal özellikleri, bölge sanayiindeki yeri ve önemi, sorunları ve dağılış düzenini açıklayabilmek, analiz edebilmek ve sorunlara çözüm önerileri getirebilmek mümkün olacaktır. Bu bağlamda anket ya da mülakat çalışmalarına başlamadan önce malzeme ve yöntem olarak bir çerçeve oluşturulmalıdır şöyle ki:

Uygulamalı Sanayi Coğrafyası açısından bir işletme, bir sanayi kolu ya da sınırlandırılmış bir sanayi bölgesinde yapılacak çalışmaya öncelikle ulusal ve yabancı literatür taraması yapılarak başlanmalıdır. Daha sonra konuyla ilgili çalışma alanında yer alan tüm kamu kuruluşlarından doküman ve istatistikler temin edilmelidir. Bununla birlikte “*Sanayi ve Ticaret Odaları*” ziyaret edilerek araştırma alanı/ sektörle ilgili faaliyet gösteren on ve üzeri işçi çalıştıran işletmeler tespit edilmelidir. Tespit edilen işletmelerden kendi sektöründe öncü modern koşullarda üretim yapanlardan *örnekleme yöntemiyle* (sistemik örnekleme esas alınabilir) anket kapsamına alınacak işletmeler belirlenmelidir. Anket ve mülakat çalışmaları sırasında söz konusu işletmelerin üst düzey yetkilileriyle görüşülerek, hazırlanan sorulara cevap aranmalıdır.

Böylece işletmelerin kuruluş yeri faktörleri, fiziki yapısı, üretim durumu, istihdam yapısı, hammadde ve pazar koşulları, projeleri ve sorunları hakkında bilgi edinebilmek mümkün olacaktır. Anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılarak, veriler arasındaki bağlantıları görebilmek maksadıyla çapraz tablolar oluşturulmalı ve haritalama çalışmalarına geçilmelidir. Ayrıca sınırlandırılmış bir sanayi bölgesi ya da sanayi koluyla ilgili Cumhuriyet dönemi sanayi gelişimi izleyebilmek ve imalat sektörü içindeki yerini saptayabilmek amacıyla sanayi sayımlarına (ISIC-Rev. 2⁴ veya ISIC-Rev. 3⁵) başvurulmalıdır. Böylece alt sektörlerdeki işletme sayısı, çalışanların yıllık ortalama sayısı, çevirici güç ve yarattığı katma değere ilişkin değerlendirmeler yapabilmek mümkün olacaktır.

---

⁴ Uluslararası standart sanayi sınıflamasından 2 no’lu imalat sanayi sınıflandırması

⁵ Uluslararası standart sanayi sınıflamasından 3 no’lu imalat sanayi sınıflandırması

3. Anket ve Mülakat Çalışmalarına Yönelik Hazırlıklar

Coğrafi araştırmalar için de büyük bir önem taşıyan anket metodu, özellikle *Beşeri ve İktisadi Coğrafya* araştırmalarında en önemli *dokümanter veri derleme yollarından* biridir (Doğanay, 2002:8). Anket hazırlanması ve uygulanışı sırasında çıkacak sorunlar, soruların soruluş ya da cevapların düzenlenme biçimi ile çözümlenebilir. Kuşkusuz bazı durumlarda yer yer “mülakat” yönteminin de birlikte kullanılması gerekebilir (Özgüç, 1994:69, 70). Bir anketin düzenlenmesinde göz önünde tutulması gereken bazı hususları şöyle sıralayabiliriz:

- a. Bir anket formunda yer alacak soruların cevapları ya sınırlandırılmış ya da sınırlandırılmamış olmalıdır. Sınırlanmış sorulara denekler *evet* ya da *hayır* şeklinde cevaplar verebilirken, sınırlandırılmamış sorulara istediği gibi cevaplar verebilmektedir.
- b. Anket formunda aynı alandaki bilgileri tespiti yarayan sorular kendi için de gruplandırılmış olmalıdır.
- c. Anketin uygulanması esnasında iki yol izlenebilir: 1-Anketör, ankete tabi tutulacak bireylerle görüşerek, anket formundaki soruları onlara sorarak kaydediyorsa söz konusu uygulamaya “mülakat” denir. Bu şekildeki uygulamalarda anketin uygulanışı biraz zahmetli ve masraflıdır ancak anketin güvenilirlik derecesi son derece yüksektir. Ayrıca tam olarak anlaşılmayan hususlara ilişkin açıklama yapılarak istenilen cevaplara ulaşılabilmektedir.
- d. Anketörün devre dışı bırakılarak anket formlarının deneklere postalanması yoluyla yapılan anketlerde sağlıklı verilere ulaşmak mümkün olamamaktadır. Çünkü anket formuna cevap verenlerin doğru cevap vermekten kaçınmaları, soruları tam olarak anlayamamaları ve eksik cevap vermeleri sıkça rastlanan durumlar arasındadır. Ayrıca anket formları geriye çoğu kez postalanmamaktadır.
- e. Sorular basit ve anlaşılır olmalıdır. Herhangi bir ima içermemelidir. Ayrıca anket kısa olmalıdır.

f. Anketörün rahat çalışması açısından araştırmının hangi amaçla (eğitim amacıyla gibi) ve hangi kuruma bağlı olarak yapıldığına dair bir resmi yazı taşınması büyük önem taşımaktadır.

Anket çalışmaları tamamlandıktan sonra büro çalışmalarına geçilebilir. Anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılarak (SPSS: Statistical Package for The Social Sciences programından yararlanarak), veriler arasındaki bağlantıları görebilmek amacıyla çapraz tablolar ve grafikler oluşturulmalıdır. Bunun yanında 1/25.000 ölçekli topografya haritası temel alınarak haritalama çalışmalarına⁶ geçilmelidir.

4. Örnek Anket Soruları

Sanayi coğrafyası ya da *Türkiye Sanayi Coğrafyası* derslerinde teorik olarak öğrenilen sanayide kuruluş yeri faktörleri, işletmelerin yapısal özellikleri, dağılımları üzerinde etkili olan faktörler, genel sorunlar ve kuruluş yeriyle ilgili sorunların direkt sektörün uygulayıcılardan öğrenilmesi ve gözlenilmesi kalıcı öğrenmeler sağlayacaktır. Bununla birlikte öğrencinin “*yaparak ve yaşayarak*” öğrenme sürecinden geçmesi sağlanmaktadır.

Ancak işletmeyle ilgili ayrıntılı bilgi, anket ve mülakatla öğrenilebilir. Bu anlamda anketin uygulamasından elde edilecek başarı; anket sorularının son derece amaca uygun hazırlanmış olmasından geçmektedir. Bu anlamda soruların açık, anlaşılır ve karşılaştırmalar yapmaya imkan verebilir nitelikte olması gerekmektedir. Bununla birlikte anket soruları işletme ya da sektörle ilgili gelişen ve değişen kanaatleri tespit edici nitelikte yazılmış olması gerekmektedir.

Sanayi Coğrafyası ve *Türkiye Sanayi Coğrafyası* anket çalışmalarına yönelik olarak Doğanay, 1993, Mutluer, 1995 ve Yaşar, 2003’den hareketle aşağıda anket soruları önermekteyiz. Söz konusu anket soruları elli dokuz sorudan ibaret olup, yapılacak çalışmanın kapsamına göre yeniden gözden geçirebilir.

---

⁶ Bu haritalar; sanayi aksları topografya ilişkisi haritası, sanayi kuruluşları hammadde ve pazar alanları haritası, sanayi işletmelerinin kuruluş yıllarına göre alansal dağılım haritası, işletmelerin alansal büyüklük, iş yeri büyüklüğü ve çevirici güç büyüklüğü dağılım haritası ve yer değiştiren işletmeler haritası şeklinde sıralanabilir.

4.1. Önerilen Anket Örneği

1. İşyerinin Adı ve Unvanı?.....

2. İşyerinin Hukuki Durumu Nedir?

a.Ferdi Mülkiyet b.Komandit Şirket c.Kooperatif d. Adi ortaklık

e. Limited Şirket f. KİT h. Kolektif Şirket ı. Anonim Şirket

k. İktisadi Devlet Teşekkülü l. Diğer

3. İşletme Sahibi Nerelidir?.....

4. İşletmenin Ortak Sayısı Kaç Kişidir? .....

5. İşletme Sahibi ya da Ortaklarının Öğrenim Durumu Nedir?

ADI-SOYADI	İLKOKUL	ORTAOKUL (İlköğretim)	LİSE VE DENGİ	ÜNİVERSİTE

6. İşletme Sahibi ya da Ortaklarının Önceki Meslekleri Nedir?

a. Ticaret b. Sanatkar, küçük sanayici c. İlk İş Sanayicilik

d . Diğer (memur vs.)

7. İşletme Hangi Yılda Kurulmaya Başlandı?.....

8. İşletmenin İlk Kuruluş Sermayesini Aşağıdakilerden Hangisi Teşkil

Etmıştır? a. Özkaynak b. Ticaret c. Kredi d. Diğer (Miras gibi)

9. İşletme Hangi Yıl Üretime Başladı?.....

10. İşletmenin İlk Kuruluş Yeri Burası Mıdır?.....

11. Burası Değilse, Daha Önceki Mevkiiniz?

Önceki Yer	Yer Değiştirme Nedeni	Yer Değiştirme Yılı

12. İşletmenizin ..... İli/İlçesinde Kurulmasının Birinci Öncelikli Nedenini

Önem Sırasına Göre Belirtiniz?

- a. Hammaddeye Yakınlık b. Ulaşım Kolaylığı c. Enerji Kaynağına Yakınlık d. Pazara Yakınlık e. Su Kaynaklarına Yakınlık f. Devletin Teşvik Tedbirleri g. Yerel Rekabet Yokluğu h. ....lı/leli Olmak
ı. Ucuz İşgücü Temini k. Diğer

13. *İşletmenizin ..... İli/İlçesinde Kurulmasının İkinci Öncelikli Nedenini Önem Sırasına Göre Belirtiniz?*

- a. Hammaddeye Yakınlık b. Ulaşım Kolaylığı c. Enerji Kaynağına Yakınlık d. Pazara Yakınlık e. Su Kaynaklarına Yakınlık f. Devletin Teşvik Tedbirleri g. Yerel Rekabet Yokluğu h. ....lı/leli Olmak
ı. Ucuz İşgücü Temini k. Diğer

14. *İşletmenizin ..... İli/İlçesinde Kurulmasının Üçüncü Öncelikli Nedenini Önem Sırasına Göre Belirtiniz?*

- a. Hammaddeye Yakınlık b. Ulaşım Kolaylığı c. Enerji Kaynağına Yakınlık d. Pazara Yakınlık e. Su Kaynaklarına Yakınlık f. Devletin Teşvik Tedbirleri g. Yerel Rekabet Yokluğu h. ....lı/leli Olmak
ı. Ucuz İşgücü Temini k. Diğer

15. *İşletmenin Bulunduğu Yeri Seçmesinde Hangi Faktörler Etkili Oldu?*

- a. Arsa Sahipliği b. Altyapı c. Ucuz Arsa d. Karayoluna Yakınlık e. Su Kaynağı f. Diğer Sanayilere Yakınlık g. Hammadde Temini h. Pazarla Yakın İlişki Kurmak
ı. Diğer

16. *İşletmenin Başka Bir Yerleşim Merkezinde Şubesi Var mı?*

- a. Yok b. Var ise,

Birim Adı	Üretim Alanı	Yeri

17. *İşletme Sürekli Mi, Mevsimlik Olarak mı Çalışmaktadır? .....*

18. *İş Yerinde Kaç Vardiya Halinde Çalışılmaktadır? .....*

19. *İşletmenin Kuruluşundan Bu Yana Üretimde Bir Artış Sağlandı mı?*

a. Evet b. Hayır c. Üretim Durağandır

20. *Hayır ise, Üretim Artışını Sınırlayan Engelleri Sıralayınız?*

- a. Sermaye Yetersizliği b. Kalifiye Eleman sorunu c. Talep Azlığı
d. Rekabet Fazlalığı e. Bürokratik Sorunlar f. Pazar İstikrarsızlığı
g. Diğerleri

21. *Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizleri İşletmenizde Üretimi Nasıl Etkiledi?*

a. Üretim Arttı b. Üretim Geriledi c. Durağanlaştı

22. *İstihdam Edilen Personelin Niteliklerine ve Cinsiyete Göre Dağılımı Nedir? (Sayı Olarak)*

Tek. Pers.		Ustabaşı		İşçi		Yön. Per.		Büro Per.		Diğer	
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K

23. *Çalışan İşgücünün Kökeni Çoğunlukla Nerelidir?*

a. ....İli/İlçesi (Yerli) b. Diğer (.....İl/.....İlçesi)

24. *İşyerinizdeki Personelin Ne Kadarı Daimi ve Ne Kadarı Geçici Personeldir?*

a.(/) Kişi Daimi Personel b. (/) Kişi Geçici Personel

25. *İşyerinde Kullanılan Hammaddeler Nelerdir?*

Hammaddenin Türü	Miktarı	Temin Edildiği Yer

26. *Hammaddeyi Nereden Temin Ediyorsunuz?*

a. Doğrudan Üretici b. Tüccar c. İthal d. Tümü e. Diğer.....

27. *Diğer Fabrikalardan Yarı İşlenmiş Hammadde Alıyor Musunuz?*

a. Evet b. Hayır

28. *Fabrikanın Yıllık Üretim Kapasitesi Nedir?*

1-.....

2-.....

3-.....

29. *Mamullerinizi ya da Üretilen Hammaddeyi Nerede Pazarlıyorsunuz?*

a. İç Piyasa ise Hangi İllere(Bölgelere).....

b. Dış Piyasada ise Hangi Ülkelere.....

30. *Müşterileriniz Kimlerden Oluşmaktadır (Pazarlama kanalları)?*

a.Doğrudan Tüketici b. Bayi c. Diğer Sanayi Kuruluşları d. Tüccar

e. Yan Kuruluşlar f. Diğer

31. *Pazarlama Kuruluşunuz Var Mı?*

a.Var (bulunduğu yer)....., b.Yok

32. *Ürün Tanıtımınız Yeterli Midir?*

a. Evet b. Hayır

33. *Kendinizin Enerji Üretim Tesisiniz Var Mı?*

a. Evet b. Hayır

34. *Yıllık Elektrik Tüketiminiz ne kadardır (KWh)?.....*

35. *Su Temini Yeterli Midir?*

a. Evet b. Hayır

36. *Suyu Nereden Nasıl Temin Ediyorsunuz?.....*

37. *Yıllık Su Tüketiminiz Kaç Ton/M³'dür?.....*

38. *İşletmenin Kent Merkezine Uzaklığı Ne Kadardır?*

a. 1-2 km b. 3-10 km c. 11-20 km d. 21-50 km e. 51-100 km

f. Kent Merkezi

39. *Ulaşım İmkanları Yeterli Midir?*

a. Evet b. Hayır

40. *İşletmenin Ana Karayoluna Uzaklığı Ne Kadardır?*

a. 1-2 km b. 3-10 km c. 11-20 km d. 21-50 km e. 51-100 km

f. Ana karayolu üzeri

41. *Hammadde Alımında Tercih Edilen Ulaşım Sektörü Hangisidir?*
a. Karayolu b. Denizyolu c. Havayolu d. Demiryolu
42. *Mamul Maddenin Pazarlanmasında Tercih Edilen Ulaşım Sektörü Hangisidir?* a. Karayolu b. Denizyolu c. Havayolu d. Demiryolu
43. *Hammaddenin Alınması ve Mamul Maddenin Taşınmasında Yararlanılan Araçlar İşletmeye Mi Aittir?* a. Evet b. Hayır
44. *Çalışma Alanında Demiryollarının Bulunmaması Maliyet Artışına Neden Olmakta Mıdır?* a. Evet b. Hayır
45. *İşletmenin Sahip Olduğu Kapalı Alan Ne Kadardır?(m²)*
a.100-249 b. 250-999 c. 1.000-3.499 d. 3.500-7.999 e. 8.000-9.999
f. 10.000+
46. *İşletmenin Sahip Olduğu Açık Alan Ne Kadardır? (m²)*
a.100-249 b. 250-999 c.1.000-3.499 d. 3.500-7.999 e. 8.000-9.999
f. 10.000+ h. Açık Alanı Olmayan
47. *İşletmenizin Hangi Ana Üniteleri Vardır?*
a. Üretim Ünitesi b. Depo/Antrepo c. Park Yeri d. Arıtma Tesisi
e. Yakıt ve Su Deposu f. Atık Madde Deposu g. Sosyal Tesisler
48. *İşletmenizin Hangi Alt Üniteleri Vardır?*
a. Yönetim b. Hammadde Alımı c. Kalite kontrol d. Personel e. AR-GE
f. Pazarlama g. Halkla İlişkiler h. İthalat-İhracat ı. Muhasebe
49. *İşletmenizin Çevirici Gücü Ne Kadardır?*
a. 5-99 b. 100-199 c. 200-499 d. 500-999 e. 1000+
50. *İşletme Binası,* a. Kiradır b. Sahibisiniz?
51. *Başlıca Yatırım Projeleriniz Nelerdir?*
a. Üretim Teknolojilerini Yenileme b. Üretimde Çeşitlilik Yaratma
c. Yeni Bina İnşaatı c. Makine Artırımı d. Diğer
52. *Gerçekleştirilen Yatırımlar Hangi Alanlardadır?*

- a. Arsa b.Bina c.Yeni Ünite Kurma d. Makine Yenileme
e. Makine Artırımı e. Diğer
53. *Yatırım Projelerini Engelleyen Nedenler Nelerdir?*
a. Sermaye Yetersizliği b. Bürokratik Sorunlar c. Rekabet Fazlalığı
d. Kalifiye Eleman e. Talep İstikrarsızlığı f. Tümü
54. *İşletmenizde Şuanda Yaşadığınız Birinci Öncelikli Sorunları Önem Sırasına Göre Sıralayınız?*
a. Hammadde Bulamama b. Ulaşım Sorunu, c. Teknoloji Eskiliği
d. Enerji Sorunu e. Bürokratik Sorunlar f. Kredi ve Sermaye Sorunu
g. Nitelikli İşçi Temini h. Pazar Sorunu ı. Rekabet Fazlalığı k.Talep İstikrarsızlığı l. Başkaca
55. *İşletmenizde Şuanda Yaşadığınız İkinci Öncelikli Sorunları Önem Sırasına Göre Sıralayınız?*
a. Hammadde Bulamama b. Ulaşım Sorunu, c. Teknoloji Eskiliği
d. Enerji Sorunu e. Bürokratik Sorunlar f. Kredi ve Sermaye Sorunu
g. Nitelikli İşçi Temini h. Pazar Sorunu ı. Rekabet Fazlalığı k.Talep İstikrarsızlığı l. Başkaca
56. *İşletmenizde Şuanda Yaşadığınız Üçüncü Öncelikli Sorunları Önem Sırasına Göre Sıralayınız?*
a. Hammadde Bulamama b. Ulaşım Sorunu, c. Teknoloji Eskiliği
d. Enerji Sorunu e. Bürokratik Sorunlar f. Kredi ve Sermaye Sorunu
g. Nitelikli İşçi Temini h. Pazar Sorunu ı. Rekabet Fazlalığı k.Talep İstikrarsızlığı l. Başkaca
57. *İşletmenizde Kuruluş Yeri İle İlgili Yaşadığınız Sorunlar Nelerdir?*
a.Yatay Yönde Büyüyememe b. Kent İçi Trafik Yoğunluğu Yaratma
c. Su Temini d. Katı ve Sıvı Atık Sorunu e. Görüntü Kirliliği Yaratma
58. *Yörede İklim Koşulları İşletmenizin Üretim, Dağıtım ve Pazar Koşullarını Etkilemekte Midir?*

59. *Yerel Yönetim İşletmenizin Yer Seçiminde Etkili Oldu Mu?*

- a. Evet b. Hayır

Sonuç

Coğrafya öğretimi sürecinde öğrencilerin bilgiyi tüketme yerine bilgi üretme çalışmalarına katılımı büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğrenciler, olgu, kavram ve genellemeler arasındaki ilişkileri araştırma-inceleme yoluyla üreterek anlayabilmelidir. Bu da ancak öğrenciye çok dikkatli hazırlanmış kılavuzlar verilerek buna uygun çalışma ortamı oluşturmakla sağlanabilir. Böylece sözü edilen stratejilerin amacı yeni öğrenmelerle önceki öğrenmeler arasında bağ kurma ve uzun süreli bellekten çalışan belleğe geçmektir.

Sanayi Coğrafyası öğretiminde dersin yapı taşları olan ve teorik temelde öğrenilen olgu, kavram ve genellemeler arasındaki ilişkinin kavranması ve geliştirilmesi için öğrencinin kendisinin bilgi üretme sürecine katılması gerekmektedir. Bu da ancak sınırlandırılmış bir alanda, bir alt sektörde ya da bir işletmede yapılacak anket ve mülakat çalışmalarıyla gerçekleştirilebilir. Böylece anket çalışmalarıyla elde edilen yaşantıların analiziyle ortaya çıkacak sonuçların aynı zamanda teorik derslerde bilgi ve kavram düzeyinde oluşan davranış değişikliklerinin kalıcı hale gelmesini sağlayacaktır. Başka bir ifadeyle, öğrencinin işletmelerde yaptığı gözlemler, mülakatlar ve anketlerle bilgi üretmesi kalıcı davranış değişiklikleri sağlayacaktır.

Sonuç olarak, sanayi coğrafyası öğretiminde uygulama çalışmaları ayrı bir boyut olarak sürekli gündemde tutulmalıdır. Böylece bizzat sanayicilerden öğrenme suretiyle sanayide kuruluş yeri faktörleri, yapısal özellikler ve sanayiinin dağılışı üzerinde etkili faktörleri tanıyabilmek ve kalıcı davranış değişiklikleri kazanabilmek mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C., 1979, Eğitim Ortamları, Ankara Üniv. Yay. No:85, Ankara
- Arı, Y.,2003, Amerika Birleşik Devletlerinde Coğrafya Eğitimi Reformu ve Türkiye İçin Dersler, Coğrafya Kurultayı (09-12 Temmuz, 2002), Türk Coğrafya Kurumu- Gazi Üniversitesi, Ankara
- Açıkgöz, K., 1998, Etkili Öğrenme ve Öğretme, Kanyılmaz Matbaası, İzmir
- Çoşkun, M.,2003, Yapısalcı Öğrenme ve Coğrafya Öğretiminde Kullanılmasına Bir Örnek: Nem Konusu (Orta Öğretim), Coğrafya Kurultayı(09-12 Temmuz, 2002), Türk Coğrafya Kurumu- Gazi Üniversitesi, Ankara
- Mutluer, M.,1995, Gelişimi, Yapısı ve Sorunlarıyla Denizli Sanayii, Denizli Sanayi Odası Yayınları, Ege Üniv. Basımevi, İzmir
- Doğanay, H.,1989, Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları, Coğrafya Araşt. Derg. Cil:1, Sayı:1, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, Ankara
- Doğanay, H.,1993, Coğrafya'da Metodoloji, M.E.B. Yay., Öğretmen Kitapları Dizisi No:187, İstanbul
- Doğanay, H.,2002, Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Aktif Yay., İstanbul
- Doğanay, H.,2002, Orta Öğretim Coğrafya Eğitiminde Hedefler-Stratejiler ve Amaçlar, Doğu Coğrafya Derg., Yıl:7, Sayı:8, Çizgi Kitapevi, Konya
- Erdoğan, A.,1995, 21. Yüzyıla Girilirken Milli Eğitim Stratejisi İçin Yeni İlkeler, Amaçlar ve Araçlar, M.Ü. Eğitim Fak. Derg., Sayı:7, İstanbul
- Erginer,E.,2000, Öğretimi Planlama , Uygulama ve Değerlendirme, Anı Yay., Ankara
- Göngördü, E., 2001,Liselerde Coğrafya Dersi Öğretimi, Nobel Yay. Dağıtım Yay. No:315, Ankara
- Işık, Ş., 2000, Türkiye'de Sanayi Faaliyetlerinin Dağılışımda Meydana Gelen Değişmeler, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:11, , İzmir

- Kayabaşı, Y. ve Diğerleri, 2002, Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Anı Yayıncılık, Ankara
- Kyriacou, C.,1995, Effective Teaching in Schools, U.K.:Stanley hornes(Publishers) Ltd. Ellenborough House, Wellington Street. P.582-590
- Şahin, C.,2001, Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Gündüz Eğitim Yay., Ankara
- Taşlı, İ., 1997, Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniv., Sos. Bil. Enst., İzmir
- Taşlı, İ.,1998, Coğrafya Öğretiminde Öğrenci Kılavuzlu Bir Yaklaşım, Milli Eğitim Derg., Sayı:140, Milli Eğitim Bak. Yay. No:3219, Ankara
- Taşlı, İ., 2000,Günümüz Coğrafya Öğretiminde Öğrenci Aktivitelerinin Bilgi Üretimine Dönüştürülmesinde Olgular, Kavramlar ve Genellemelerin Sistematik Kullanımının Sağlanması, Milli Eğitim Derg., Sayı:145, Milli Eğitim Bak. Yay., Ankara
- Tümertekin, E., 1969, Sanayi Coğrafyası, (Üçüncü baskı), İ.Ü. Yay. No:751, Coğ. Enst. Yay. No:22, İstanbul
- Tümertekin, E., 1972 , İstanbul Sanayiinde Kuruluş Yeri, İ.Ü. Yay. No:1808, Coğ. Enst. Yay. No:22, İstanbul
- Tümertekin, E., 1994, Ekonomik Coğrafya, İ.Ü. Edb. Fak. Yay. No:2926, İstanbul
- Özgüç, N.,1994, Beşeri Coğrafya’da Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri, İstanbul Üniv. Yay. No:3849, İstanbul
- Özey, R., 2002, Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği, Aktif Yayınevi Yay., İstanbul
- Yaşar, O.,2003, Çanakkale İli’nde Tarıma Dayalı Sanayiler, Çantay Kitabevi Melisa Matbaacılık, İstanbul